

Motion till riksdagen 2020/21:2030

av **Christina Östberg m.fl. (SD)**

ANDT-politik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en utökad samverkan mellan primärvården, psykiatrin, beroendemottagningar och socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att det inrättas fler stödlinjer för närstående till missbrukare, och vårdcentraler bör också erbjuda rådgivning till anhöriga, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att det i ANDT-strategin 2021–2025 genomförs en vetenskaplig riskbedömning av alkohol, tobak och narkotika och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att det i ANDT-strategin 2021–2025 ingår fler missbruk och beroenden som problemområden och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att särskilda mottagningar för riskbrukare behöver inrättas nationellt och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta gårdsförsäljning av lokalt producerade alkoholhaltiga drycker och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Forskning visar att ett långvarigt och upprepat alkohol- eller narkotikaintag ger förändringar i hjärnan. Förändringarna i hjärnan gör att det kan vara övermänskligt att bara ”rycka upp sig” och sluta med sitt missbruk. De beroendesjukdomar som man oftast talar om rör narkotika, alkohol, cigaretter och mediciner, så kallat substansberoende. Spelberoende klassas numera även som beroendesjukdom utöver de vanliga substansberoendena. Det finns också andra typer av beroenden, så kallade

processberoenden, som liknar beroendesjukdomar, och de kan till exempel vara sex- och relationsberoende, träningsberoende, shoppingberoende och arbetsnarkomani.

Det är viktigt att samverka mellan primärvården, psykiatrin, beroendemottagningar och socialtjänsten fungerar för att motverka alla former av missbruk och beroenden.

Det bör inrättas fler stödlinjer för hur en person som är vän, kollega eller familj till en person i missbrukskretsen ska kunna ta sig ur detta och vårdcentraler bör också erbjuda rådgivning.

Missbruk kan leda till allvarliga konsekvenser inte bara fysiskt och psykiskt utan även socialt. Ofta leder det till att missbrukaren försummar arbete, familj och barn. Det är viktigt att rätt insatser ges till missbrukaren och dess familj i ett tidigt stadium.

ANDT-strategin

I februari 2016 beslutade regeringen om en förnyad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken, den så kallade ANDT-strategin, som avser perioden 2016–2020. Det övergripande målet i ANDT-strategin är ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk. Den första strategin gällde mellan 2011 och 2015 och i den nyare strategin ingår även spelmissbruk.

Folkhälsomyndigheten ansvarar för att följa upp strategin och för det samordnade uppföljningssystemet. I nästa version av ANDT-strategin 2021–2025 bör det även genomföras en vetenskaplig riskbedömning av alkohol, tobak och narkotika men också med tillägget av fler beroenden. En vetenskapligt genomförd riskbedömning av skadeverkningarna av alkohol, tobak och olika narkotikapreparat skulle ge värdefulla kunskaper vid reglering av lagstiftning inom detta område och bör ingå i nästa version av ANDT-strategin.

Genom att förebygga problem relaterade till ANDT, minskar behovet av att handskas med problemens konsekvenser. Med detta finns stora vinster, både ur en mänsklig och ur en ekonomisk synpunkt. Tidigt förebyggande arbete innebär att missbruk undviks, som annars riskerar att fortsätta och därmed påverka både individen och samhället under lång tid. Arbetet måste påbörjas i tid, med barns uppväxtvillkor. Missbruksvården måste bli mer tillgänglig och det internationella samarbetet mot ANDT ska fortsatt vara starkt.

Alkohol

När man pratar om riskkonsumtion handlar det både om hur mycket man dricker och om hur ofta man dricker. Att vara riskkonsument innebär generellt att man dricker fler än 14 stycken 33-centiliterburkar starköl i veckan som man och minst nio stycken som kvinna eller att man konsumerar intensivt minst en gång i månaden. Det är viktigt att sjukvården fortsätter att fråga om alkoholkonsumtion vid läkarbesök samt ge information om den hjälp man kan få. Även polisen har en avgörande roll för att människor med missbruksproblem ska förstå att de behöver hjälp. Ett gott exempel är poliser som på eget bevåg har som vana att några dagar efter att de omhändertagit en person för onykterhet, med stöd av lagen om omhändertagande av berusade personer m.m. (1976:511), så kallad LOB, konfrontera personen med dess beteende antingen via

samtal eller uppvisande av film. Dessa personer söker sedan i högre grad omgående hjälp för sitt missbruk.

Riskbruket av alkohol bland äldre kvinnor har ökat kraftigt. Ett äldre perspektiv på alkoholprevention inom vården och omsorgen kan enligt vår mening bidra till att färre drabbas och fler får hjälp samt till att minska sjukvårds- och omsorgskostnaderna. Vi anser att ett särskilt fokus bör läggas på forskning och kunskap om äldre personer och andra extra utsatta grupper i samhället. För den enskilda är det ofta ett stort steg att erkänna ett beroende och vända sig till kommunens alkoholordgivning, medan det är enklare att söka vård för t.ex. alkoholrelaterade somatiska problem. Vi anser därför att särskilda mottagningar för riskbrukare behöver inrättas på fler håll i landet.

Alkoholmonopolet

Systembolaget spelar en viktig roll för folkhälsan. Genom att försäljningen kontrolleras utifrån ålderskontroller förebyggs alkoholkonsumtion bland unga. Samtidigt har det på senare tid blivit allt vanligare med lokala vinodlingar, bryggerier och brännerier i Sverige. En ny hantverkstradition håller på att etablera sig i landet sedan monopolet för tillverkning av alkoholhaltiga drycker avskaffades. Förutom att det skapar både jobb och tillväxt på framförallt landsbygden bidrar det också till ökad turism. För att dessa verksamheter ska kunna växa ännu mer och främja landsbygdsturism, företagande och arbetstillfällen är det nödvändigt att det även i Sverige blir tillåtet med gårdsförsäljning av lokalt producerade alkoholhaltiga drycker. För att inte rubba Systembolagets ställning och garantera vissa uppfyllda krav skulle de svenska småproducenterna kunna bli licensierade ombud för Systembolaget.

Regeringen avser att 2020 tillsätta en statlig utredning med uppgift att föreslå hur gårdsförsäljning av alkoholdrycker i begränsad utsträckning kan ske utan att Systembolagets detaljhandelsmonopol riskeras, vilket är positivt.

Tobak

Trots ökad kunskap om tobakens skadeverkningar börjar många barn och unga röka varje år. Det finns ett tydligt samband mellan cigarettrökning och tyngre droger, och ska vi komma åt narkotikamissbruket måste vi börja med tobaken. Folkhälsomyndighetens uppdaterade siffror från mars 2020 visar att andelen personer som röker tobak dagligen minskade i Sverige under perioden 2006–2018. År 2018 var det 7 procent av befolkningen 16–84 år som uppgav daglig tobaksrökning, och andelen var lika stor bland kvinnor som bland män.

Det finns tydliga åldersgränser för att köpa alkohol eller tobak. Den som är under 20 år får inte handla på Systembolaget och det är förbjudet att sälja cigaretter till någon som är under 18 år. När det gäller alkohol är det också förbjudet att låna, och ser polisen ungdomar som dricker alkohol kan de ta flaskorna, hälla ut innehållet och ringa föräldrarna. Ser polisen unga som röker kan de dock inte ingripa. Ytterligare ett problem är att lärare och polis står handfallna när elever röker utanför skolorna. Det är förbjudet att röka på skolgårdarna, men ungdomarna behöver bara gå några extra meter så kan de röka i lugn och ro. Det behövs en åtstramning i tobakslagen som möjliggör att polisen får beslagta tobak när en minderårig brukar.

Snus

Det svenska snuset har varit i fokus de senaste åren och det har bland annat handlat om EU:s planer på att förbjuda smaktillsatser. EU:s vilja att detaljreglera verkar aldrig ta slut. Så länge Sverige är medlem i EU ska snuset fortsatt vara en rent nationell fråga och skall inte kunna regleras, motarbetas eller förbjudas av EU. Det svenska snusets fördelar jämfört med cigaretter börjar även slå igenom i andra delar av världen. Snus är inte ofarligt men betydligt mindre hälsofarligt än röktaobak och – som ett andra exempel – den amerikanska tuggtobaken. Detta medför att snus är ett bättre alternativ ur folkhälsosynpunkt. I och med detta skall den svenska regeringen understödja och uppmuntra till export av svenskt snus till möjliga marknader. Enligt en undersökning från Demoskop verkar svenska folket se skillnaden i hälsoeffekter mellan snus och rökning. Enkäten visar att åtta av tio svenskar som bytt cigaretter mot snus har gjort det för att snus är mindre skadligt.

Snus och cigaretter ska behandlas olika och det har också berörts av bland annat Folkhälsomyndigheten. Att föreslå höjda priser på ”tobak” i stället för enbart de skadliga cigaretterna är att vilja likställa rökning med snus, vilket helt saknar grund.

Snuset är också en levande del av vårt svenska kulturarv. Det har månghundraåriga anor och är helt världsunikt. Sverigedemokraterna sätter en stolthet i att vilja bevara och stärka svensk kultur och svenska traditioner, produkter och övriga fenomen kopplade till denna. Det svenska snuset är i allra högsta grad en del av detta kulturarv.

Christina Östberg (SD)

Per Ramhorn (SD)

Ann-Christine From Utterstedt (SD)

Carina Ståhl Herrstedt (SD)

Clara Aranda (SD)